

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 501/2023-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou HUSAR AND PARTNERS S.R.O., Vojenská 14, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice I) v konaní sp. zn. 15Cpr/3/2013 a postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 3Cdo/44/2019 a sp. zn. 2Cdo/193/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice I) v konaní sp. zn. 15Cpr/3/2013 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 3Cdo/44/2019 a sp. zn. 2Cdo/193/2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 2Cdo/193/2021 **k o n ať** bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, ktoré jej **j e** Mestský súd Košice **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, ktoré jej **j e** Najvyšší súd Slovenskej republiky **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. septembra 2023 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Košice (ďalej len „mestský súd“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaniach označených v záhlaví tohto nálezu. Tiež navrhovala prikázať najvyššiemu súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou podanou v roku 2013 domáhala na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) neplatnosti skončenia pracovného pomeru a náhrady mzdy proti žalovanej Strednej odbornej škole železničnej. Konanie bolo na okresnom súde evidované pod sp. zn. 15Cpr/3/2013. Kým okresný súd žalobe vyhovel, Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 6CoPr/1/2018 z 23. októbra 2018 rozsudok okresného súdu zmenil a žalobu zamietol. Sťažovateľka proti rozsudku krajského súdu podala 28. decembra 2018 dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzovala od § 420 písm. e) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Vec bola predložená najvyššiemu súdu v apríli 2019 (3Cdo/44/2019). Najvyšší súd prípisom z 2. októbra 2019 vrátil vec okresnému súdu z dôvodu jej predčasného predloženia, pretože sa v spise nenachádzali doklady o zaručenej konverzii plnej moci pre dovolacie konanie. Spis bol okresnému súdu vrátený 11. októbra 2019. Najvyššiemu súdu bol spis opätovne predložený 7. júla 2021 so zaevidovaním novej spisovej značky 2Cdo/193/2021.

3. Sťažovateľka argumentovala, že pochybenie, ktoré malo za následok predčasné predloženie spisu na najvyšší súd, bolo na strane okresného súdu, pretože potvrdenie o konverzii plnej moci najvyššiemu súdu nezaslal. Tiež tvrdila, že dovolacie konanie do podania ústavnej sťažnosti trvá takmer 5 rokov. V závere pripomenula, že pracovnoprávne spory patria do prednostnej agendy súdov a mala by sa im venovať zvýšená pozornosť. Celková dĺžka konania v trvaní viac ako 10 rokov má podľa jej názoru nepriaznivý vplyv na jej osobný život.

III.

4. Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 501/2023 z 12. októbra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Mestský súd vo vyjadrení uviedol, že spis sa od 7. júla 2021 nachádza na najvyššom súde z dôvodu rozhodnutia o dovolaní sťažovateľky. Mestský súd tvrdil, že počas obdobia od 16. októbra 2013 do 31. októbra 2017 vykonával úkony v primeranom časovom slede a bez zbytočných prietáhov.

6. Najvyšší súd vo vyjadrení uviedol, že spis bol opakovane z procesných dôvodov vrátený okresnému súdu. Ďalej tvrdil, že k celkovej dĺžke konania prispela vysoká zaťaženosť jednotlivých

senátov a skončenie funkcie (13) sudcov. Ústavnému súdu okrem iného ozrejmil, že predpokladaný termín rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľky je do konca roka 2023. V závere uviedol, že vo veci bolo právoplatne rozhodnuté a právna istota nemôže byť narušená samotným podaním dovolania.

IV.

7. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“). Podľa 18m ods. 2 zákona č. 371/2004 Z. z. v znení účinnom od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva z Okresného súdu Košice I na Mestský súd Košice.

8. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako k čl. 6 ods. 1 dohovoru) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedálová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález IV. ÚS 465/2022).

10. Povinnosťou súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 318/2022, I. ÚS 361/2022).

11. Vzhľadom na extrémnu dĺžku namietaného konania v trvaní viac ako 10 rokov ústavný súd nepostupoval podľa uvedených kritérií, pretože ani právne či skutkovo náročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte neprimerane dlhú dobu. Pracovnoprávne spory a z nich vyplývajúce mzdové nároky patria medzi prioritnú agendu a považujú sa za spory citlivej povahy (III. ÚS 336/2021).

12. Okresný súd o žalobe zo 16. októbra 2013 rozhodol na pojednávaní 3. marca 2015, pričom žalobe vyhovel a nárok na náhradu mzdy vylúčil na samostatné konanie. Krajský súd o odvolaní žalovaného uznesením sp. zn. 2CoPr/5/2015 z 29. júna 2016 rozsudok okresného súdu zrušil (výrok I) a vo zvyšnej časti odvolanie odmietol (výrok II). Okresný súd vyhlásil rozsudok na pojednávaní 31. októbra 2017, ktorým žalobe vyhovel. Krajský súd na odvolanie žalovaného

sp. zn. 6CoPr/1/2018 z 23. októbra 2018 zmenil rozsudok okresného súdu a žalobu zamietol. Okresný súd z dôvodu podaného dovolania sťažovateľkou predložil spis 7. marca 2019 najvyššiemu súdu. Po odstránení nedostatkov plnomocenstva okresný súd spis predložil 25. októbra 2019 späť najvyššiemu súdu. Aj napriek rozhodnutiu vo veci konanie na okresnom súde prebiehalo viac ako 6 rokov. Z uvedenej chronológie vyplýva, že postup okresného súdu v namietanom konaní nebol optimálny a jeho procesný postup bol poznačený nesústredenou činnosťou (kasácia rozhodnutia, neúplne doručený spis najvyššiemu súdu).

13. Najvyšší súd takmer dva roky po doručení spisu z okresného súdu požiadal krajský súd o vyjadrenie k dovolacej námietke sťažovateľky ohľadom nesprávne obsadeného odvolacieho súdu. Keďže krajský súd na výzvu najvyššieho súdu nereagoval, najvyšší súd bez rozhodnutia vrátil spis okresnému súdu, aby ten predložil vec odvolaciemu súdu na vyjadrenie k dovolacej námietke sťažovateľky. Po vyjadrení krajského súdu bol spis 16. júla 2021 predložený späť najvyššiemu súdu, ktorý bol vedený pod sp. zn. 2Cdo/193/2021. Z vyjadrenia najvyššieho súdu vyplýva, že 4. júla 2023 došlo k prerozdeleniu nevybavených vecí po zániku funkcie sudkyne. Ústavný súd akceptuje argumentáciu najvyššieho súdu týkajúcu sa skončenia základného konania a využitie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) právnou istotu sťažovateľky neoslabuje. Avšak dodáva, že miera právnej neistoty sťažovateľky v dovolacom konaní je nepochybne nižšia, ako to je v prípade právnej neistoty v čase, keď vo veci nie je právoplatne rozhodnuté. Aj v dovolacom konaní je nutné poskytnúť súdnu ochranu, nepochybne to tiež platí aj pre prípad, že by najvyšší súd zrušil rozhodnutie nižšieho súdu, čím by sa vec dostala do štádia právoplatne neuzavretej záležitosti, keďže už len samotná dĺžka konania indikuje možné porušenie uplatnených práv (IV. ÚS 454/2022).

14. Ústavný súd konštatuje, že v tomto prípade všeobecné súdy nevenovali dostatočnú pozornosť uvedenej povahe sporu a ani tomu, o čo v ňom sporovým stranám išlo. Zbytočné prietahy v konaní ohrozujú dôveryhodnosť štátnej moci a špecificky súdnej moci v očiach sporových strán, ako aj všeobecné vnímanie fungovania demokratického a právneho štátu verejnosťou (I. ÚS 345/2014). Odročenia a iné spôsoby prerušenia konania musia byť primerané, berúc do úvahy osobitné okolnosti prípadu (III. ÚS 336/2021).

15. Najvyšší súd za exkulpačný dôvod uviedol zaťaženosť súdnych oddelení, opakovanou zmenou konajúcich senátov a personálnu poddimenzovanosť (týkajúcu sa skončenia funkcie 13 sudcov v období rokov 2020 a 2021). K uvedenému tvrdeniu ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry uvádza, že nedostatok personálneho obsadenia sú nepríjemné záležitosti, ktoré nemôžu byť na ťarchu sťažovateľke. Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter.

16. Extrémna dĺžka trvania súdneho sporu v prednostnej agende vybočila z rámca požiadavky dosiahnutia právoplatného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote. Nesústredenou (neefektívnou)

činnosťou mestského súdu a nečinnosťou najvyššieho súdu došlo v namietanom konaní k extrémnym priet'ahom, čím bolo nesporne zasiahnuté do ústavne zaručeného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Aj napriek prísl'ubu najvyššieho súdu o rozhodnutí veci do konca roka ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu najvyššiemu súdu vo veci konať bez zbytočných priet'ahov [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

V.

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

19. S'ťažovateľka v ústavnej s'ťažnosti žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 5 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (neplatnosť skončenia pracovného pomeru a náhrady mzdy), povahu a význam dotknutých práv, namietanú dĺžku konania (viac ako 10 rokov) ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať s'ťažovateľke uplatnené finančné zadosťučinenie 2 000 eur od mestského súdu a 2 000 eur od najvyššieho súdu [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

20. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 530,86 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. S'ťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie s'ťažnosti) vrátane 20 % DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu